

การพัฒนา รูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน
ตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน
สำหรับครูบรรจุใหม่*

กฤติยา ขัติยะ¹ วาริรัตน์ แก้ววูไร²

(วันที่รับบทความ: 19 เมษายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 30 มิถุนายน 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 7 กรกฎาคม 2565)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา รูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) 4 ขั้นตอน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูบรรจุใหม่ซึ่งอยู่ในช่วงการพัฒนาอย่างเข้ม 2 ปี ในสังกัดสพ.น่าน เขต 1 จำนวน 17 คน ได้มาด้วยความสมัครใจ โดยทดลองใช้จำนวน 48 ชั่วโมง เครื่องมือที่นำไปใช้ในการทดลอง ประกอบด้วย รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ และแบบวัดความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติทดสอบ Non Parametric Statistics Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test และ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

(1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่าแนวทางการจัดกิจกรรม มีหลักการ คือ ใช้กลุ่มในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบองค์ความรู้จากปัญหาการสอน เข้าใจตนเอง ส่วนเทคนิคการจัดกิจกรรมนั้นครูบรรจุใหม่ควรจัดทำหลักสูตรได้และใส่ใจออกแบบการสอน ส่วนวิธีการจัดกิจกรรม แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การเตรียมตัวก่อนการฝึกปฏิบัติ ช่วงที่ 2 การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง (2) ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ได้รูปแบบซึ่งมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนาครู ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ 1. การเตรียมความพร้อมและสร้างทีมพัฒนา 2. การรวมพลังเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง 3. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดผลและประเมินผล ซึ่งมีความเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.39$) และมีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) 0.5714 (3) ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ครูบรรจุใหม่ทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงระดับและคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) ผลการประเมินรูปแบบ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า การวางแผนมีระบบ กระบวนการมีความรู้ความสามารถ สำหรับสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และเวลาความพร้อมมาก ส่วนสื่อและแหล่งเรียนรู้มีความพร้อม หลากหลาย และมีประโยชน์ ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า กิจกรรม มีความเหมาะสมและครอบคลุมการพัฒนา ด้านผลผลิต (Output) ครูบรรจุใหม่เปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่เปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนเองในการสอน

คำสำคัญ: รูปแบบเสริมสร้าง, ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง, แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน, ความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน, ครูบรรจุใหม่

* วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2565

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, E-mail: mamkrit17@gmail.com

² รองศาสตราจารย์, ภาควิชาการศึกษา สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

A Model Development to Enhance Critical Reflection Thinking in Teaching Ability Through Transformative Learning Theory and Lesson Study Approach for Novice Teacher*

Krittiya Katiya¹ Wareerat Kaewurai²

(Received: April 19, 2022; Revised: June 30, 2022; Accepted: July 7, 2022)

Abstract

The purpose of this research was to develop a model for enhancing critical reflection thinking in teaching ability by using the research and development (R&D) process which consisted of 4 steps. The sample group was 17 novice teachers which is in the intensive development period of 2 years under the Nan Primary Education Service Area Office 1, acquired voluntarily. The study was conducted in 48 hours. Tools used in the experiment were a manual for using the model, and a test for critical reflection thinking in teaching ability. The data were analyzed using percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), Non Parametric Statistics Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test, and content analysis.

The findings are as follows.

(1) The results of the study of basic information found that the organization of the activities was based on the principle of using groups to change, holistic change, learning from teaching problems, and understanding oneself. Regarding the techniques for organizing activities, the novice teachers should be able to organize activities and pay attention to designing teaching. For the method, the activities were organized into 2 periods: a preparation before practice in real situations and a practice in real situations. (2) The results of the build and quality check of a model found that the teacher development model developed by the researcher had 6 components: 1) principles 2) objectives, 3) content, 4) teacher development process 3 processes consist of 1 preparing and building a development team, 2 unite the power of learning to change and 3 exchanging knowledge to create new experiences 5) materials and learning sources, and 6) measurement and evaluation. The quality in terms of appropriateness was at a high level ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.39). The result of using the model revealed an Effectiveness Index (E.I) of 0.5714. (3) The results of the experiment using the model found that the novice teachers who participated in the activities according to the model had significantly higher scores on the critical reflection thinking in teaching ability after than before development statistically at .05 level. (4) The results of the model evaluation in terms of input revealed that the activity planning was systematic. The processor was very knowledgeable and capable of carrying out activities very well. Location, materials, and time were readily conducive to organizing activities. The media and learning resources were readily available, diverse, and very useful for organizing activities. In terms of output, the novice teachers learned something new and changed their own views for teaching.

Keywords: A model development to enhance, Transformative learning theory, Lessons study approach, Critical reflection thinking in teaching ability, Novice teachers

---

* Research Article from Thesis for the Doctor of Education Program in Curriculum and Instruction, Naresuan University, 2022

¹ Student in Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Naresuan University, E-mail: mamkrit17@gmail.com

² Associate Professor, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Naresuan University

ความสำคัญและปัญหาการวิจัย

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยสถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพ (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, 5) ซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรให้มีคุณภาพ คือ ครูผู้สอน ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องมีทักษะการคิดไตร่ตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผล ด้วยวิจรรณญาณและรู้จักแยกแยะกลั่นกรองในการจัดการเรียนรู้ (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2560, 23) เพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพตั้งแต่เริ่มรับราชการ ตามที่จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ต้นคิดของการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ (Critical reflection thinking) ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนมุมมองทางการศึกษาจากที่เคยมองการศึกษาในลักษณะเป็นกลางมาเป็นการศึกษาที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงชีวิตกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม คุณธรรม และการเมือง สถานศึกษาไม่ได้ทำหน้าที่เพียงรับและถ่ายทอดความรู้ที่เรียนรู้ต่อกันมา แต่จะต้องทำหน้าที่พิจารณาและวิพากษ์ความเหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม การเมือง กฎหมาย คุณธรรมและจริยธรรม (สำนักราชบัณฑิตยสถาน, 2558, 422-423)

แต่จากการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานของครูบรรจุใหม่ซึ่งเป็นผู้ช่วยที่อยู่ในช่วงของการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มในระยะสองปี ก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ครู ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด ซึ่งมีประสบการณ์การสอนไม่ถึง 2 ปี พบว่าครูส่วนใหญ่ยึดหนังสือเรียนเป็นหลัก เพราะเชื่อว่าถ้าสอนตามนี้นักเรียนจะมีความรู้ตามผลการศึกษามีลินทรา กวินกมลโรจน์ (2557) จากผลการศึกษาดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าครูขาดการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของนักเรียน ชุมชน และความต้องการของนักเรียน หรือถึงแม้จะมีการออกแบบแต่ไม่กว้างและนอกเหนือชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนของครูบรรจุใหม่ ก่อนการเข้าร่วมพัฒนาตาม โครงการขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่า ครูบรรจุใหม่มีความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ มีทั้งที่ต่ำกว่าระดับที่ 1 คือ ไม่สามารถให้เหตุผลตามหลักการ ทฤษฎีทางการสอน (Technical Rationality) และอยู่ระดับที่ 1 คือ ให้เหตุผลตามหลักการ ทฤษฎีทางการสอน (Technical Rationality) และระดับที่ 2 การให้เหตุผลและพิสูจน์สมมติฐานตามหลักการทฤษฎีทางการสอน (Reflectivity) แต่ไม่มีครูบรรจุใหม่คนใดที่มีความสามารถในระดับที่ 3 การไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ (Critical Reflection) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1, 2564) จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าครูบรรจุใหม่ ยังขาดความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน

แนวทางการพัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนของครูบรรจุใหม่นั้น ต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการตระหนักรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ของ Mezirow (1978) เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเองของบุคคล ปรับเปลี่ยนระบบความคิดโดยการเรียนรู้ในการสร้างความหมายใหม่บนประสบการณ์เดิม และต้องเป็นการพัฒนาในสถานที่ปฏิบัติงานจริง คือ ห้องเรียนเพราะเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้รู้ เนื่องจากครูบรรจุใหม่ ขาดประสบการณ์ในการสอน สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ของ Nakatome (1984) เพราะเป็นการพัฒนาในบริบทการทำงานจริงในชั้นเรียนโดยการร่วมมือร่วมพลังเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของผู้รู้

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสำหรับครูบรรจุใหม่ขึ้น เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนสำหรับครูบรรจุใหม่ จะส่งผลให้ครูบรรจุใหม่ทบทวน ไตร่ตรอง เกี่ยวกับกระบวนการคิด การปฏิบัติงานและการแก้ปัญหาของตนเอง สามารถเลือกวิธีการสอนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้สนองต่อแบบเรียนและความสนใจของนักเรียน นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ได้นักเรียนที่มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร คือ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข การพัฒนาประเทศจะบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้เพราะว่าการศึกษายเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนสำหรับครูบรรจุใหม่
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนสำหรับครูบรรจุใหม่
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนสำหรับครูบรรจุใหม่ ดังนี้
  - 3.1 เพื่อเปรียบเทียบจำนวนและความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ
  - 3.2 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ

4. เพื่อประเมินรูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนสำหรับครูบรรจุนใหม่

สมมติฐานการวิจัย

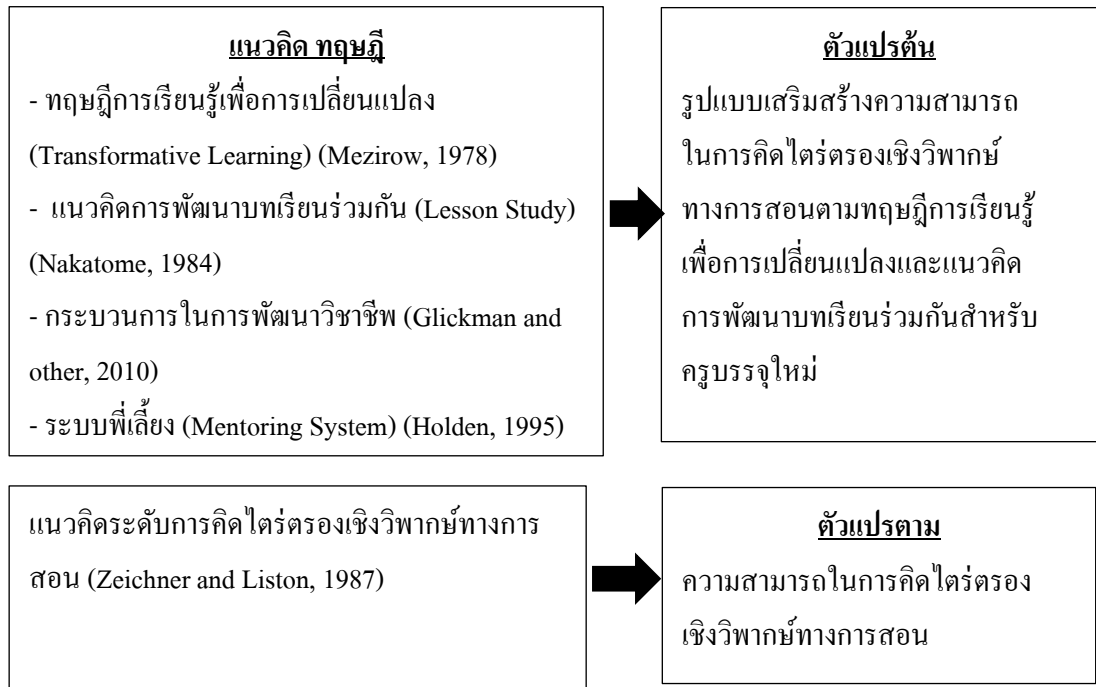
ความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนหลังการพัฒนาด้วยรูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนสูงกว่าก่อนการพัฒนา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎี หลักการและแนวคิดหลักที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วยทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) ของ Mezirow (1978) มีหลักการสำคัญ คือเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเองของบุคคลในการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนระบบความคิด โดยการเรียนรู้ในการสร้างความหมายใหม่บนประสบการณ์เดิม และใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) ของ Nakatome (1984) เป็นการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังในประเด็นการศึกษาที่มาจากการเรียนการสอนจริงโดยการสังเกตผู้เรียนในชั้นเรียน การให้ผลสะท้อนและการอภิปรายผลการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการดำเนินการในระยะยาวและขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง โดยมีส่วนร่วมของผู้รู้ ซึ่งกระบวนการประกอบด้วย ขั้นการวางแผน (Plan) ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายและวางแผนการเรียน ขั้นปฏิบัติการ (Do & See) ประกอบด้วย การสอนและสังเกตการสอน ขั้นสะท้อนผล (Reflect) สืบสอบผลปรับปรุงแก้ไขแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกจากนี้ยังใช้ร่วมกับกระบวนการในการพัฒนาวิชาชีพ (Glickman and other, 2010) ในการพัฒนาวิชาชีพทุก ๆ รูปแบบแบ่งเป็น 3 ระยะ ของการเรียนรู้ คือ ขั้นเตรียมความพร้อม (Orientation) ขั้นบูรณาการ (Integration) ปฏิบัติจริงภายใต้ความร่วมมือของบุคลากรทางการศึกษา ขั้นปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Refinement) ด้วยการทดลองปฏิบัติไตร่ตรองสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่องและความร่วมมือกัน และระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) (Holden, 1995) เป็นการช่วยเหลือเพิ่มพูนความรู้ เสริมสร้างความเข้าใจทั้งด้านแนวทางการทำงานและการดำรงชีวิตและหนทางที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จ

สำหรับทฤษฎี หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำระดับการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนของ Zeichner และ Liston (Zeichner and Liston, 1987) มากำหนดเป็นความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน ประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 การให้เหตุผลตามหลักการ ทฤษฎีทางการสอน (Technical Rationality) ระดับที่ 2 การให้เหตุผลและพิสูจน์สมมติฐานตามหลักทฤษฎี (Reflectivity) ระดับที่ 3 การไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ (Critical Reflection) หมายถึง สามารถระบุนุผลกระทบบของวิธีสอนที่มีต่อผู้เรียน

และสังคมที่เกี่ยวกับหลักคุณธรรม จริยธรรม การเมืองและวัฒนธรรม รายละเอียดตามกรอบแนวคิดการวิจัย แผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ดำเนินการตามแนวคิดกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งแบบแผนการทดลองใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experiment) ตามแนวคิดแบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One - group Pretest-Posttest Design) โดยมีแผนการทดลองดังนี้

$$G_{r1} = O_1 \quad T \quad O_2$$

- เมื่อ G_{r1} คือ กลุ่ม 1
 O_1 คือ การทดสอบก่อนการใช้รูปแบบ
 T คือ การใช้รูปแบบ ฯ
 O_2 คือ การทดสอบหลังการใช้รูปแบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ

แหล่งข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านแนวทาง เทคนิค วิธีการจัดกิจกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการพัฒนาศึกษาเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทาง เทคนิค วิธีการจัดกิจกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการพัฒนาศึกษาเรียนรู้ร่วมกันเพื่อพัฒนาการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน

เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure) จำนวน 3 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผ่านเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไปทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้ 1) ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย 2) ประสานวัน เวลา วิธีการ ประเด็นการสัมภาษณ์ 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 กลุ่ม ระหว่างวันที่ 8 -22 มกราคม 2563 4) ถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบสร้างข้อสรุป (Descriptive) และการตรวจสอบสามเส้า ด้านแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ แนวทางการจัดกิจกรรม เทคนิควิธีการจัดกิจกรรม และวิธีการจัดกิจกรรม เสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ

ด้านแหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ด้านการพัฒนาศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน ด้านวัดและประเมินผล และครูบรรจุใหม่ในสังกัด สพป.น่าน เขต 1

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมและประสิทธิผล

เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผ่านเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไปทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล สร้างรูปแบบโดยนำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบในขั้นตอนที่ 1 ของการวิจัยและผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 นำมาร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ หลังจากนั้นนำไปหาคุณภาพโดยดำเนินการดังนี้ 1) ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์เพื่อตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือจากบัณฑิตวิทยาลัย 2) นำโครงสร้างรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบให้ผู้เชี่ยวชาญ

ประเมินความเหมาะสม 2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบ (Try Out) 1) ขอนั่งสื่อขอความอนุเคราะห์เพื่อทดลองใช้รูปแบบกับครูบรรจุใหม่ จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 2) ทดลองใช้รูปแบบระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2563 ถึง เดือน มกราคม 2564 จำนวน 38 ชั่วโมง 3) ปรับปรุง รูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ ก่อนนำไปทดลองใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบเพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้รูปแบบ (Try Out) เพื่อหาค่าคุณภาพโดยหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ

ประชากรได้แก่ ครูบรรจุใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูบรรจุใหม่ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 17 คน ได้มาด้วยความสมัครใจ

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมตามรูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับครูบรรจุใหม่

ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน

เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนา ครูบรรจุใหม่ เมื่อประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.39 คู่มือการใช้รูปแบบมีความเหมาะสมระดับมากเช่นกันมีค่าเฉลี่ย 4.27 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 และแบบวัดความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนเป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 2 ข้อ ข้อละ 3 ประเด็นคำถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผ่านเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไปทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่น .866

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้ 1) ขอนั่งสื่อขอความอนุเคราะห์โรงเรียน ในสังกัด สพป.ขอนแก่น เขต 1 จำนวน 16 โรงเรียน เพื่อทดลองใช้รูปแบบกับครูบรรจุใหม่ จำนวน 17 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) จัดทำหนังสือราชการเพื่อแจ้งให้ผู้บริหาร ครูบรรจุใหม่ ครูพี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์ เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตามรูปแบบ 3) ทดสอบก่อนการพัฒนา 4) ดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 47 ชั่วโมง ระหว่างเดือน กรกฎาคม ถึง เดือนกันยายน 2564 5) ทดสอบหลังการพัฒนา

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. เปรียบเทียบจำนวนและความแตกต่างของการเปลี่ยนระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน ดำเนินการดังนี้ 1) ตรวจสอบให้คะแนนการทำแบบวัดก่อน-หลังการพัฒนา 2) วิเคราะห์ข้อมูลจำนวนครูบรรจุใหม่ในแต่ละระดับโดยหาค่าร้อยละ จัดกลุ่มการเปลี่ยนระดับ และวิเคราะห์ความแตกต่าง การเปลี่ยนโดยหาค่าร้อยละ 3) จัดทำตารางวิเคราะห์จำนวนและความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงระดับ 2. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนก่อนและหลังใช้รูปแบบ ดำเนินการดังนี้ 1) ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบก่อน- หลังการพัฒนา 2) วิเคราะห์คะแนนโดยใช้สถิติ Non Parametric Statistics Wilcoxon Matched-pair Signed rank test แบบจับคู่

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบ

ประชากร คือ ครูบรรจุใหม่ ครูพี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร นักเรียน โรงเรียนของครูบรรจุใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูบรรจุใหม่ ครูพี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และนักเรียน โรงเรียนของครูบรรจุใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้รูปแบบ

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน

เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินรูปแบบเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure) จำนวน 3 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผ่านเกณฑ์ 0.50 ขึ้นไปทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้ 1) คัดเลือกและประสาน ครูบรรจุใหม่ ผู้บริหาร ครูพี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์ และนักเรียน กลุ่มละ 5 คน เพื่อนัดวันเวลา วิธีการและสถานที่ในการสัมภาษณ์ 2) ดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 7 – 11 ตุลาคม 2564 3) ถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล 4 ดำเนินการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูบรรจุใหม่ ครูพี่เลี้ยง ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และนักเรียน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบสร้างข้อสรุป (Descriptive)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ พบว่า แนวทางการจัดกิจกรรม มีหลักการ คือ ใช้กลุ่มในการเปลี่ยน เปลี่ยนแปลงแบบองค์รวม ผสมผสานกันทั้งความคิดและอารมณ์ เรียนรู้จากปัญหา การสอน เข้าใจตนเอง ลักษณะกิจกรรมที่จัด เช่น การสร้างความคิดเติบโต การสร้างความขัดแย้งภายใน และมีประสบการณ์ตรงในระดับที่สัมผัสใจ ส่วนเทคนิคการจัดกิจกรรม พบว่า คุณลักษณะครูบรรจุใหม่

สามารถทำหลักสูตรได้ ใส่ใจออกแบบการสอน มีทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง จริ่งใจต่อตัวเอง ลักษณะกิจกรรม ควรให้ครุมีประสบการณ์รูปธรรมโดยเข้าใจชุมชน สถานที่จัดกิจกรรมทำให้รู้สึกผ่อนคลาย วิธีการจัดกิจกรรม พบว่า จัดกิจกรรม 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การเตรียมตัวก่อนฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ช่วงที่ 2 การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ พบว่ารูปแบบพัฒนาครุมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนาครุประกอบด้วย 3 กระบวนการ 9 ขั้นตอน ได้แก่ กระบวนการที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสร้างทีมพัฒนา (5 ขั้นตอน) กระบวนการที่ 2 การรวมพลังเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง (2 ขั้นตอน) และกระบวนการที่ 3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนะใหม่ (2 ขั้นตอน) 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดผล ประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$ S.D. = 0.39) และมีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) 0.5714 ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงการหาคุณภาพของรูปแบบโดยหาค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

จำนวนคน	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม ก่อนพัฒนา	คะแนนรวม หลังพัฒนา	ดัชนีประสิทธิผล (E.I.)	แปลผล
17	24	100	180	0.5714	ผ่านเกณฑ์

จากตาราง 1 พบว่าค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของรูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสำหรับครูบรรจุใหม่ มีค่าดัชนีประสิทธิผล 0.5714 ซึ่งแสดงว่า รูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทำให้ครูบรรจุใหม่มีความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนเพิ่มขึ้น 0.5714 คิดเป็นร้อยละ 57.14

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า

3.1) ครูบรรจุใหม่มีการเปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 จากระดับ 1 เป็นระดับ 2 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 และกลุ่มที่ 2 จากระดับ 2 เป็นระดับ 3 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 58.90 จำนวนผู้ที่เปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.70 ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบจำนวนและความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนของครูบรรจุใหม่ก่อนและหลังการพัฒนาตามรูปแบบ

พัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงระดับ	ไม่เปลี่ยนแปลง		เปลี่ยนจากระดับ 1 เป็น 2		เปลี่ยนจากระดับ 1 เป็น 3		เปลี่ยนจากระดับ 2 เป็น 3		ความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงระดับในแต่ละกลุ่ม (ร้อยละ)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนครูบรรจุใหม่ทั้งหมด (คน)										
	17	-	7	41.10	-	-	10	58.90	3	17.70
รวม	-	-	7	41.10	-	-	10	58.90	3	17.70

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนจากก่อนการพัฒนาและหลังพัฒนาแบ่งเป็นจำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 จากระดับ 1 เป็นระดับ 2 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 และกลุ่มที่ 2 จากระดับ 2 เป็นระดับ 3 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 58.90 ซึ่งจำนวนผู้ที่เปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน โดย กลุ่มที่ 2 เปลี่ยนจากระดับ 2 เป็นระดับ 3 มีจำนวนมากกว่า กลุ่มที่ 1 เปลี่ยนจากระดับ 1 เป็นระดับ 2 จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 17.70 โดยไม่มีครูบรรจุใหม่คนใดที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน และไม่มีครูบรรจุใหม่คนใดเปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนจากระดับที่ 1 เป็นระดับ 3

3.2) ครูบรรจุใหม่ที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตามรูปแบบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนก่อนการพัฒนา และหลังการพัฒนาตามรูปแบบ

	M	S.D.		
ระยะการทดลอง				
ก่อนการพัฒนา	25.16	3.45		
หลังการพัฒนา	33.95	3.47		
	จำนวน (คน)	Sum Of rank	Z	ค่า p (1 tailed)
คะแนนวัดความรู้ (ก่อนและหลัง)			-3.633*	.000
ตำแหน่งที่เป็นลบ	0	0		
ตำแหน่งที่เป็นบวก	17	153.00		

$P^* < .05$

จากตาราง 3 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการวัดความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอน ของครูบรรจุใหม่ระหว่างก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนา ทดสอบโดยใช้ Non Parametric Statistics โดยใช้สถิติ Wilcoxon Matched-pairs Signed rank test ได้ค่า $Z = -3.633$ p (1-tailed) = .000 น้อยกว่า .05 นั่นคือ ภายหลังจากที่ครูเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตามรูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสำหรับครูบรรจุใหม่ คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินรูปแบบ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า การวางแผนการจัดกิจกรรมเป็นระบบ ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัวกระบวนการมีความรู้ ความสามารถและดำเนินกิจกรรมได้ดีมาก สำหรับสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และเวลาความพร้อมและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมดีมากเช่นกัน ส่วนสื่อและแหล่งเรียนรู้มีความพร้อม หลากหลายและมีประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมพัฒนา มาก ผู้เข้าร่วมพัฒนาจึงชอบและประทับใจ ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า ลักษณะของกิจกรรมมีความเหมาะสมและครอบคลุมในการพัฒนา ส่วนเนื้อหาที่มีความชัดเจน มีประโยชน์ และมีอิสระในการเลือกวิธีสอนได้ดีมาก สำหรับเวลาเหมาะสม ชัดช่วนและนำไปบูรณาการได้ เครื่องมือ วิธีการ เกณฑ์ในการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริง ส่วนการประสานงานและอำนวยความสะดวกนั้นใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ชัดเจน ด้านผลผลิต (Output) ครูบรรจุใหม่เปลี่ยนทัศนคติของตนเองในการสอน เปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ และภาคภูมิใจในตัวเอง อีกทั้งสามารถเลือกและนำทฤษฎี หลักการแนวคิด เทคนิควิธีการสอน ที่หลากหลายมาใช้ในการสอน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า

1.1 มีการเปลี่ยนแปลงระดับความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 จากระดับ 1 เป็นระดับ 2 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.10 และกลุ่มที่ 2 จากระดับ 2 เป็นระดับ 3 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 58.90 ไม่มีครูบรรจุใหม่ คนใดที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง และไม่มีครูบรรจุใหม่คนใดเปลี่ยนแปลงระดับจากระดับ 1 เป็นระดับ 3 เป็นเพราะว่ารูปแบบเสริมสร้างความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนเป็นไปตามหลักการสำคัญและกระบวนการพัฒนาของทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Mezirow (1978) ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ครูบรรจุใหม่ได้ตระหนักรู้ด้วยตนเองในการเรียนรู้ ความรู้สึก อารมณ์ ปรับเปลี่ยนระบบคิด ข้อสรุปในใจและความคาดหวัง และสร้างความหมายใหม่บนประสบการณ์เดิมโดยการใคร่ครวญอย่างมีวิจารณญาณ และการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของ Nakatome (1984) ซึ่งเป็นการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังในประเด็นที่มาจากการเรียนการสอนจริง มีการสังเกตการสอนในชั้นเรียนการให้ผลสะท้อนและการอภิปรายผลการปฏิบัติงาน จึงเป็นการดำเนินงานในระยะยาวและต่อเนื่องซึ่งดำเนินการร่วมกับผู้รู้ ประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่ กระบวนการที่ 1 การเตรียมความพร้อมและสร้างทีมพัฒนา กระบวนการที่ 2 การรวมพลังเรียนรู้ สู่การเปลี่ยนแปลง กระบวนการที่ 3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ ซึ่งเป็นการพัฒนาครูที่เป็นลำดับขั้นตอนที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กันทั้งการเตรียมการก่อนการปฏิบัติแล้วนำสู่การปฏิบัติจริง ในสถานศึกษา มีขั้นตอนที่ชัดเจน เหมาะสมกับวัยของครูบรรจุใหม่ เนื้อหา กิจกรรม สื่อและแหล่งเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินมีความเหมาะสมกับการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของชาโรนีย์ ศรีวรวิญญู (2550) วิจัยเรื่อง การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนสามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูได้ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน และด้านทักษะการคิดในการจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของภายิต ประมวลศิลป์ชัย (2548) วิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการและผลของการพัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองของครูประจำการ โดยใช้วิธีการสะท้อนความคิดแบบผสมผสาน ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดไตร่ตรองของกลุ่มครูประจำการเพิ่มขึ้นจากการสะกิดความคิดและครูประจำการทุกคนมีการพัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองของตนเองเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 ชั้น

1.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบ พบว่า ภายหลังจากที่ครูเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตามรูปแบบ คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบเป็นไปตามสมมติฐาน เป็นเพราะว่าการพัฒนารูปแบบในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำหลักการสำคัญของทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของ Mezirow (1978) และแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของ Nakatome (1984) ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งมี 3 กระบวนการ นั้น ซึ่งได้จัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของการพัฒนาที่ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน ให้เกิดการใคร่ครวญตนเองอย่างมีสติ ได้ฝึกปฏิบัติจริงในสถานศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูที่ประสบความสำเร็จ จนเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองในการไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนตามระดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รสริน เจริญไชย (2554) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการไตร่ตรองเชิงวิพากษ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาครูมีความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสูงกว่าระหว่างเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยเกรียง วิจิตรเจริญพร (2560) วิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการนำครูใหม่เข้าสู่วิชาชีพโดยใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นฐานร่วมกับการเป็นพี่เลี้ยงเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการที่พัฒนาขึ้นส่งผลให้ครูใหม่มีพัฒนาการด้านความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนสูงขึ้น

2. ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า การวางแผนการจัดกิจกรรมเป็นระบบทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัวกระบวนการมีความรู้ ความสามารถและดำเนินกิจกรรมได้ดีมาก สำหรับสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และเวลาความพร้อมและเอื้อต่อการจัดกิจกรรมดีมากเช่นกัน ส่วนสื่อและแหล่งเรียนรู้มีความพร้อม หลากหลายและมีประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมพัฒนามาก ผู้เข้าร่วมพัฒนาจึงชอบและประทับใจ ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า ลักษณะของกิจกรรมมีความเหมาะสมและครอบคลุมในการพัฒนา ส่วนเนื้อหาที่มีความชัดเจน มีประโยชน์ และมีอิสระในการเลือกวิธีสอนได้ดีมาก สำหรับเวลาเหมาะสม ยืดหยุ่นและนำไปบูรณาการได้ สำหรับเครื่องมือ วิธีการ เทคนิคในการวัดและประเมินผลมีความหลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริง ส่วนการประสานงานและอำนวยความสะดวกนั้นใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ชัดเจน ด้านผลผลิต (Output) ครูบรรจุใหม่เปลี่ยนทัศนคติของตนเองในการสอน เปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ และภาคภูมิใจในตัวเอง อีกทั้งสามารถเลือกและนำทฤษฎีหลักการ แนวคิด เทคนิควิธีการสอน ที่หลากหลายมาใช้ในการสอน เป็นเพราะว่ากระบวนการพัฒนาครูกำหนดให้ทุกคนที่ที่ส่วนร่วมในการพัฒนาได้เข้าใจและวางแผนการพัฒนาร่วมกัน มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจ การประสานงานอำนวยความสะดวกตลอดการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรี ศิริษะภูมิ (2559) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยผสมผสานแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง พบว่า ครูผู้เข้าร่วมพัฒนามีความคิดเห็นต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้นำกระบวนการพัฒนาครูหรือกระบวนการควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถหลากหลาย สาขาวิชา เข้าใจกระบวนการพัฒนาครูตามรูปแบบที่ชัดเจนสามารถสื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ให้ทุกคนเข้าใจตรงกันได้ดี

2. ทีมพัฒนาครูบรรจุใหม่ในระดับสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาครูบรรจุใหม่ ต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะเทคนิคในการสังเกตการสอน (See) และการสะท้อนการสอน (Reflect) ตระหนัก และเห็นความสำคัญการพัฒนาครูบรรจุใหม่ และดำเนินการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนอย่างเข้มข้น สม่่าเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาติดตามผลระดับการคงอยู่หรือเปลี่ยนแปลงความสามารถในการคิดไตร่ตรองเชิงวิพากษ์ทางการสอนของครูบรรจุใหม่เมื่อผ่านการประเมินอย่างเข้มระยะ 2 ปี ไปแล้ว

2. ควรมีการศึกษาต่อเนื่องถึงผลที่เกิดจากการออกแบบการเรียนการสอนของครูบรรจุใหม่ที่มีต่อการเรียนรู้ และพฤติกรรมทางจริยธรรม คุณธรรมของนักเรียนเพิ่มเติมให้ชัดเจนเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*.

กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

เกรียง วิฑิตจำเริญพร. (2560). *การพัฒนากระบวนการนำครูใหม่ เข้าสู่วิชาชีพ โดยใช้แนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเป็นฐานร่วมกับการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อเสริมสร้างความสามารถ ในการออกแบบการเรียนการสอน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ชาริณี ตรีวิญญู. (2550). *การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษิตตามแนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียนร่วมกัน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พัชรี ศิริชะภูมิ. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านทักษะการคิดแก้ปัญหาโดยผสมผสานแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง*. วิทยานิพนธ์, ปร.ด., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2560). *ความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภายิต ประมวลศิลป์ชัย. (2548). *การศึกษากระบวนการและผลของการพัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองของครูประจำการ โดยใช้วิธีการสะท้อนความคิดแบบผสมผสาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- มิลินทรา กวินกมลโรจน์. *การวิจัยและพัฒนากระบวนการชี้แนะที่อิงทฤษฎีการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับชุดความคิดด้านการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สำนักราชบัณฑิตยสถาน. (2558). *พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามัญนิติบุคคลเจ็ช้อว.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1. (2564). *รายงานโครงการขับเคลื่อนหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ*. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1.
- รสริน เจริญไชสง. (2554). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการไตร่ตรองเชิงวิพากษ์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครู*. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Glickman, C.D. Gordon, S.P., and Ross-Gordon, J.M. (2010). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach* (8th ed). Boston: Allyn and Bacon.
- Holden. (1995). *Mentoring Principals*. Cormin Press, Inc.
- Mezirow, J. (1978). Perspective transformative. *Adult Education Quarterly*. 28(2). 160-110.
- Nakatome. (1984). Lesson study as an instrument for school reform: A case of Japanese practice. *Mannagement in Education*, 26(4), 181-186.
- Zeichner, K.M. & Liston, D.P. (1987). Teaching student teachers to reflect. *Harvard Education Review*. 57, 25-47.

*****